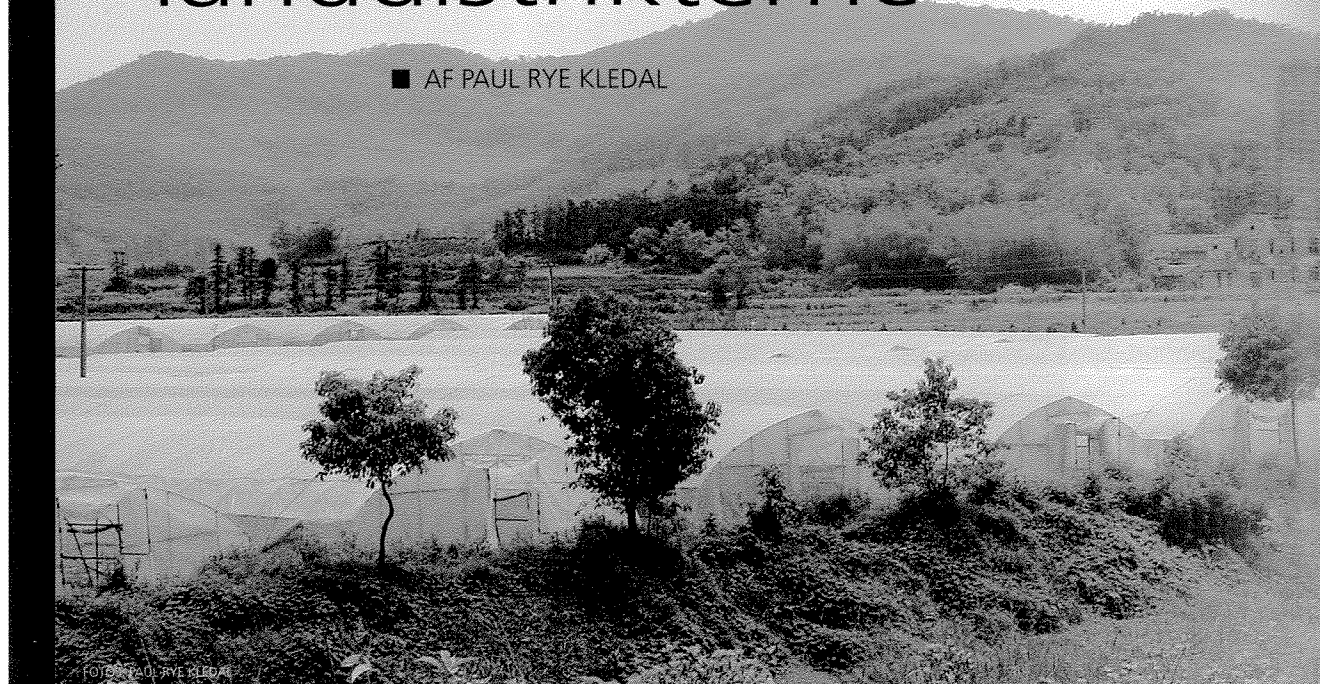

Opbrud i landdistrikterne

■ AF PAUL RYE KLEDAL

Billedet af landbrugets mange små jordlodder brydes nu oftere og oftere af større marker eller arealer dækket af plastikdrivhuse.

Endnu bor 700 mio. af landets 1,3 mia. indbyggere i landdistrikterne, men 130 mio. har siden landboreformerne i 1978 migreret til fordel for et bedre liv i Kinas urbane centre.

Det 21. århundredes største millionbyer i Kina kan hurtigt lede tankerne hen på kulturfilmene »Blade Runner«¹ med sine anonyme skyskrabere i mørkeblå glasfacader plastret til med kæmpe fladskærme og neonskilte, der kaster et tavst, men evigt farvefyrværkeri af sig, alt imens luftskibe med reklamebannere fra tid til anden sejler forbi den urbane top.

Er man samtidig af den opfattelse, at luftforureningen og millionbyernes myriader af mennesker i tempo og bevægelse på én og samme tid er skyld i ens åndenød, så kan den nye »kulturrevolution«, der finder sted i Kinas landdistrikter, helt tage pusten fra en.

Mange steder er landskabet stadig præget af et karakteristisk patchwork klæde med striber af små farvevekslende markafgrøder, hvor kvinder og mænd med bredskyggede sivhatte står foroverbøjet i mørkeblåt (Mao)arbejdstøj - ofte med håndredskaber lavet af træ.

Dette billede brydes nu oftere og oftere af større veltilrettelagte marker med monokulturer eller »plastikkulturer« (arealer dækket af plastikdrivhuse) indrammet af enkeltrækkede læbælte træer, der til

forveksling kan minde om det intensive hollandske eller spanske agrare landskab - alt afhængig af den kinesiske temperaturzone, man befinder sig i.

Er det Kinas fremtidige agrare industrilandskab, jeg ser tone frem i landdistrikterne?

Endnu bor 700 mio. af landets 1,3 mia. indbyggere i landdistrikterne, men 130 mio. har siden landboreformerne i 1978 migreret til fordel for et bedre liv i Kinas urbane centre. Ikke kun til byer med »ti mio. plus« antal indbyggere som Beijing, Guangzhou eller Shanghai, men til de nye »mindre« storbyer der bygges i Kinas provinser. Først og fremmest i den østlige del af Kina.

Næsten halvdelen af Kinas arbejdsstyrke er stadig beskæftiget i landbruget, og indtægterne er lave pga. ringe adgang til jord og kapital. I forhold til indtægterne i byerne er den årlige gennemsnitlige indkomst i landbruget under en tredjedel - ca. 2.000 DKK pr. indbygger (1).

Dette forhold med mange mennesker beskæftiget i landbruget og med tilhørende små jordlodder er ikke unormalt for udviklingslande i Asien.

1. Amerikansk science fiction film fra 1982 der er sat i et dystert Los Angeles år 2019. Filmen blev bl.a. rost for sin måde at illustrere det 20 og 21 århundredes store udfordringer som forurening, overbefolkning, globalisering, klimaforandringer og genmanipulation. Filmen er i dag en kult klassiker.

Til gengæld har mellemindkomstlande og nyindustrialiserede lande i Asien kun ti pct. eller mindre af arbejdsstyrken beskæftiget i landbruget.

For at hæve produktiviteten og indkomsterne i landbruget vil det være nødvendigt, at Kina fortsat flytter arbejdskraft fra land til by - over til beskæftigelse i industri og service.

Der skal investeres

Samtidig skal der tilflyde store investeringer til landbruget, som vil kræve sammenlægninger af landets mange små lodder, så der både kan skabes skalaøkonomi og forrentning af investeringerne. 80 pct. af Kinas bedrifter er som gennemsnit ca. en halv hektar (2).

Denne opgave bliver ikke nem for det kinesiske samfund.

For det første: Hvis Kina skal reducere arbejdsstyrken i landbruget til ti pct. i løbet af tre årtier, vil det kræve, at 15 mio. mennesker om året må forlade landdistrikterne. Det er tre gange så mange som dem, der indtil videre har afvandret fra land til by. Et mere realistisk scenarie kunne derfor være, at Kina om 30 år nærmer sig malaysiske forhold, hvor 20 pct. af arbejdsstyrken i dag er beskæftiget i landbruget.

For det andet: Jorden i Kina er fælleseje forstået på den måde, at bønderne lejer jorden - ofte på 30 års kontrakter. De har brugsretten, men ikke retten til at købe og sælge. En økonomisk rationel allokering af jord via et marked er derfor ikke mulig, men skal besluttet politisk. Skulle det ske, så er mange bønder ofte ikke interesseret i at afgive brugsretten af deres jord, da den samtidig fungerer som en social sikring (fødevareforsyning) eller buffer i tilfælde af arbejdsløshed i non-farm job. Et af Kinas største sociale konfliktområder er netop »kampen om jorden«, hvor den politiske magt flere steder har tilegnet sig jord fra bønder til ringe priser, men selv skaffet sig store gevinster ved at genleje jorden ud til fx nye ejendoms- eller industriprojekter.

For det tredje vokser arbejdsstyrken i landbruget stadig, hvilket vanskeliggør en yderligere reduktion af beskæftigede. Det på trods af, at Kina har gjort meget for at begrænse befolkningstilvæksten via sin ét-barns politik. Fx blev der op gennem 90'erne skabt 57 mio. nye non-farm job i landdistrikterne, men alligevel reduceredes arbejdsstyrken i landbruget kun med fem mio.

Kinas byer må derfor blive dér, hvor en stor del af den fremtidige jobskabelse skal finde sted (3). ▶

Der skal investeres stort i landbruget, og det vil kræve sammenlægninger af landets mange små lodder, så der både kan skabes skalaøkonomi og forrentning af investeringerne.

Initiativer i landdistrikterne

Men ligesom i Taoismen, hvor Ying har både sin modsætning og samhørighed med Yang, således hænger udviklingen mellem land og by også sammen. Det gælder lige fra udvekslingen af ressourcer, konflikter om fordeling såvel som del i goder og vækst.

Hvis Kina skal sikre en vis grad af (Tao) social balance i udviklingen mellem afvandring fra land til by over de næste 30 år, vil det bl.a. kræve nye institutionelle arrangementer målrettet de socialøkonomiske forhold i landdistrikterne. Det gælder lige fra jordfordeling, beskyttelse af langtidsaftaler for fremmedinvesteringer, kontraktforhold mellem industri og primærlandbrug, højere og bedre uddannelse af landbefolkningen samt sociale sikringsordninger for de ældre bønder.

I forskningsprojektet GLOBALORG², som bl.a. ser på globaliseringens konsekvenser for udviklingen af det økologiske jordbrug i Kina, er der observeret nye institutionelle arrangementer, som tydeligt vil forandre forholdene i Kinas landdistrikter og dermed det kinesiske samfund for altid.

Case: Shandong

I et af GLOBALORGs caseområder - den østlige provins Shandong - som er et af Kinas vigtigste produktionsområder for frugt og grønt (og dermed bidrager til Kinas position som verdens største producent af frugt og grønt), er lokalregeringen yderst aktiv som både garant og skaber af nye institutionelle arrangementer.

Institutionelle arrangementer som dels skal sikre den overordnede politik med en kraftig afvandring såvel som en forøgelse af produktivitet og indkomster i landdistrikterne.

For det første opfordrer og motiverer lokalregeringen landbefolkningen til at tage off-farm job, da holdningen er, at det er med til at skabe nye idéer og føre innovation tilbage til landdistrikterne. Ligeledes er lokalregeringen aktiv i landbrugsrådgivningen med teknisk, personlig og faglig bistand såvel som øgede investeringer i almen uddannelse. Fra tidligere at have bidraget med diverse økonomiske støtteordninger direkte til bønderne, hvor fattige landdistrikter selv måtte finansiere skoler og uddannelse, bidrager det politiske niveau nu indirekte ved at promovere og

2. GLOBALORG er et fireårigt økologisk forskningsprojekt med forfatterens deltagelse finansieret af ICROF (international Centre for Research in Organic Food Systems). Med casestudier i Brasilien, Egypten, Indien, Kina og Østafrika har projektet bl.a. til formål at se på udviklingen af økologisk jordbrug i lyset af globaliseringen og dens konsekvenser for sektorens mange små bedrifter.

● Et af Kinas største sociale konfliktområder er »kampen om jorden» ●

styrke bøndernes egen selvudvikling. Det være sig i ny jobskabelse lokalt eller ved migration tilskyndet af højere uddannelse og muligheden for bedre betalte job i byen.

For det andet er der oprettet nye agrare sociale sikringsordninger inden for sundhed og pension (4), som med tiden vil kunne frigøre jorden som en social buffer blandt de ældre bønder.

For det tredje forestår lokalregeringen aktivt med at koordinere samlingen af bøndernes små jordlodder, når private investorer henvender sig med ønsker om større agroindustrielle investeringer.

Investeringer, som dels kræver større og samlede produktionsenheder, dels udformning af helt nye lejekontrakter såvel som behovet for en stærk og neutral tredje part (lokalregering), der kan garantere kontraktens overholdelse.

Som aktiv jordfordeler og bindeled mellem bønder og private investorer minimerer lokalregeringen på denne måde privatsektorens transaktionsomkostninger betydeligt, hvilket er med til at fremme de nødvendige fremmedinvesteringer i landbruget.

De private investorer betaler så bønderne en lille merpris ud over, hvad bønderne forventer ved salg af deres afgrøder. Bønderne selv slipper for at skulle passe afgrøden med de tilhørende risici, men kan i stedet få sig en alternativ indkomst via et off-farm job.

Ligeledes får evt. børn i landbofamilien muligheden for at søge off-farm job eller vælge en længerevarende uddannelse, hvor de ikke behøver at vende hjem for at hjælpe til i marken eller med høstarbejdet.

Investorerne forhandler sig så at sige til en lejepris sat i forhold til bøndernes omkostninger ved at skulle vælge alternative muligheder for en anden indtægt (opportunity costs). I de fleste tilfælde ansættes nogle af bønderne, som har bidraget til jordsammenlægningen, af de private agrofirmaer/investorer - enten på hel- eller deltid.

Den stærke hånd

Kontrakt- og ejerforholdene, vi har set på i GLOBALORG, varierer i Kinas forskellige provinser, hvor først og fremmest afgrødetyper og forsyningskædernes struktur (fx forarbejdning eller ej) såvel som land-

mændenes alternative muligheder for anden off-farm indkomst spiller ind.

Men fælles for dem alle er en stærk og synlig hånd bag en »politisk styret kapitalisme«, der skal sikre konsolideringen af de nye kontrakt- og ejerforhold i landdistrikterne. Dvs. som udgangspunkt skal den gavne alle de implicerede parter:

Bønderne selv, de private agrofirmaer/investorer, den regionale økonomi repræsenteret via lokalregeringen samt centralmagtens overordnede ønsker om en social afbalanceret industriel udvikling.

Frigørelsen af nye ressourcer inden for teknologi, kapital, arbejde og organisation via ændrede kontrakt- og ejerforhold i landdistrikterne vil uden tvivl føre til en spredning og koncentration af produktionsstrukturen i Kina, som vi kender det fra vestlige forhold. Om det så også vil føre til en yderligere skævvridning af de sociale strukturer internt og imellem land og by vil på længere sigt afhænge af magtforholdene, gennemsigtigheden og adskillelsen mellem kapitalinteresser, det politiske system samt de nye løn- og lejemodtagere.

Spørgsmålet er så, om det kommunistiske etpartisystem i fremtiden vil kunne opretholde en legitimitet, som det alene, der kan sikre en retfærdig afvejning mellem ovenstående interesser.

Der er endnu engang opbrud i Kinas landdistrikter.

Kilder:

1. He Jianwu, Li Shantong, Sandra Polaski (2007): Chinas Economic Prospects 2006 - 2020, Carnegie Papers, no. 83, april 2007, Carnegie Endowments.
2. OECD (2007): Agricultural policies in Non OECD countries: China.
3. Fred Gale, Agapi Somwara and Xinshen Diao (2005): Agricultural Labor: Where are the jobs? China's Food and Agriculture: Issues for the 21st Century/AIB775; Economic Research Service/USDA.
4. Wu Qi (2005/09/29): China Gives Priority to Agricultural Development, www.chinese-embassy.org.uk
Relevante hjemmesider: www.globalorg.dk, www.icrof.dk, www.chinese-embassy.org.uk

Jordbrugsøkonom og ph.d. Paul Rye Kledal er forsker ved Fødevarerøkonomisk Institut, KU LIFE